sa az erkölcsi követelményeket. A kérdés az, hogy milyen mértékben teljesíti e feladatát, illetve milyen mértékben hibás e feladat nem teljesítésében. A felelősség tehát az egyén erkölcsi tevékenységének és kötelességének viszonya az egyén lehetőségeinek szempontjából vizsgálva.

E felsorolt általános érvényű erkölcsi kategóriák amellett, hogy a legáltalánosabb emberi együttélési követelményeket fogalmazzák meg, érvényesülésük, pozitív értékekkel való megtöltésük munkahelyi viszonylatban is nélkülözhetetlen. Mindennapi feladatainkhoz, hivatásunkhoz közelítve kiemelendő erkölcsi kategória a munkaerkölcs, az erkölcs egyik legfontosabb érvényesülési formája, amely magában foglalja az ember társadalmilag hasznos tevékenységének minden területét, és amelynek két fő oldala van: a munkához való viszony, amelyben a dolgozónak az egész társadalomhoz való viszonya jut kifejezésre, valamint a közös tevékenység résztvevőinek egymáshoz való viszonyát szabályozó normák.

Ehhez közeli erkölcsi kategória a munkaszeretet, az egyén saját munkatevékenységéhez való szubjektív viszonyát jellemző erkölcsi tulajdonság. Megnyilvánulásai: aktív munka, lelkiismeretesség, igyekvés, szorgalom. Ide kell sorolni a munkában való igényességet is.

A munkaerkölcshöz kapcsolódó fogalmak, de tevékenységünkből adódóan kiemelt jelentőségű kategória a fegyelem és az éberség, amely mindennapi munkánk nélkülözhetetlen velejárója, követelménye kell hogy legyen.

A felsorolt erkölcsi fogalmak segítségével átgondolva, értékelve napi munkánkat, emberi és munkatársi kapcsolatainkat, legalább annyi pozitívumot, eredményt tudunk megnevezni, mint amennyi hibát, hiányosságot. Az előbbieken könnyebben átsiklunk, az utóbbiak, a hibák, a negatívumok mélyebb nyomot hagynak, visszahúznak, zavart, feszültséget okoznak.

Mindenképpen hasznos, hogy az általános erkölcsi és munkaerkölcsi fogalmak mentén végiggondoljuk saját munkánkat, mindennapi tevékenységünket, munkatársainkhoz való viszonyunkat egyénenként és a közösség, az intézmény vonatkozásában is. Meggyőződésem szerint e célt is jól szolgálná, egyéni munkateljesítményünket és az intézet feladatvállalásának eredményességét pedig növelné az intézményrendszerre kidolgozott és arra alkalmazott etikai kódex.

Raskáné dr. Fráter Gizella

Etikus vagyok-e?

Arisztotelész óta van jelen a társadalomban az etika, azóta – az adott korra jellemzően – áthatja a társadalmak egészét, erkölcsi normákat határoz meg. Az emberi lét, az emberi tevékenység nagyon fontos mércéje a tudatos gondolkodás és az eszközökkel végzett munka. A mi esetünkben az „eszköz" még nagyobb jelentőségű, hiszen hús-vér emberek testesítik meg. E munkavégzésnek is van etikája, erkölcse. A munkaerkölcs az erkölcs egyik legfontosabb szférája, amely felöleli az ember társadalmilag hasznos tevékenységének minden területét. Az 1995. évi CVII. törvény kimondja, hogy mi, börtöntisztviselők „állami, fegyveres rendvédelmi szerv" tagjai vagyunk. Mindannyiunk előtt ismert, s

ezt gyakran halljuk, sőt mondjuk is: katonák vagyunk! Parancsuralmi viszonyok között élünk és így végezzük munkánkat. A napi munkában ez ugyanúgy jelenthet nehézséget, mint könnyebbséget. Tudomásul kell vennünk, el kell fogadnunk, legjobb tudásunk szerint végre kell hajtanunk elöljáróink utasításait. Mindezt pontosan, szakszerűen, határidőre oly módon – és véleményem szerint itt lép be az etika, az erkölcs –, hogy nyugodt lelkiismerettel fejezhessük be adott napi munkánkat. Ezt kezdetben nagyon nehéz tudomásul venni, felesleges volna tagadni. Ami viszont könnyű munkánkban, hivatásunkban, hogy tulajdonképpen megmondják, mit is „akarok" csinálni. Valójában ez a nehezebb, mert önmagunk mércéje, az önmagunkkal szembeni elvárás határozza meg a végrehajtás módját. Ugyanakkor egy pillanatra sem feledkezhetünk meg a fogvatartottakról.

A testület tagjaként, ezen belül nevelőként, úgy gondolom, ehhez a hivatáshoz, szakmához való tartozás bizonyos kötelezettségeket kíván az egyébként a társadalom egészétől jogosan elvárt kötelezettségeken túlmenően. Mint fegyveres rendvédelmi szerv tagjának, börtöntisztviselőnek, kötelezettségeim vannak a fogvatartottak, elöljáróim és munkatársaim iránt, továbbá hasonló területen, hasonló munkát végzők, következésképpen a társadalom iránt. Kötelezettségeim teljesítésekor bizonyos jogok illetnek meg, amelyeket a hatékony munkavégzés érdekében mindenkinek tiszteletben kell tartania. Nevelői munkámat csak úgy végezhetem, hogy nem teszek különbséget a rám bízott fogvatartottak között származás, életkor, felekezet, szexuális orientáció és más szempontok alapján, azaz az emberi méltóság még a szabadságvesztés-büntetésüket töltő, jogaikban korlátozott emberek esetében sem szenved csorbát.

Ennyi elmélet után engedtessék meg néhány kérdés:

– Mint börtöntisztviselő, a büntetés-végrehajtás hivatásos tisztje, etikus vagyok-e, amikor a kapott utasításokat, parancsokat, feladatokat bírálom, értelmezem?

– Etikus vagyok-e, ha fejbólintó Jánosként viselkedem, ugyanakkor már tudom, hogy nem fogom a kívánt módon végrehajtani a feladatokat?

– Etikus vagyok-e, ha személyes érdekeim vezérelnek a munkámban?

– Etikus vagyok-e, ha elvtelen liberalizmusom miatt következetlenül, kapkodva, felelőtlenül ígérgetve, „kedvesebb elítéltjeimnek" többet megengedve végzem a munkámat?

– Etikus vagyok-e, ha az otthoni, magánéleti problémámat behozom az intézetbe, a felhalmozódott feszültséget, visszafogva ugyan, de munkatársaimon, a fogvatartottakon vezetem le?

– Etikus vagyok-e, ha családi, munkahelyi gondjaim enyhítésére az alkohol jelenti a gyógyírt?

– Etikus vagyok-e, amikor börtöntisztviselőként a „kis pénz, kis foci" elvet vallom, sőt hangoztatom?

– Etikus vagyok-e, ha a pénzbírságot helyettesítő szabadságvesztést töltő elzárásos büntetése hátralévő idejének kifizetésére vonatkozó kérelmet napokig halogatom?

– Etikus vagyok-e, amikor a vezetői torzsalkodásokat nem veszem figyelembe, véleményemet mindig az éppen illetékes elöljáróm szájíze szerint fogalmazom meg?

– Etikus vagyok-e, ha a vezetői torzsalkodásokat saját bőrömön is érzem – mint bárki más –, és azt arra nem illetékes munkatársammal pletykaszinten megvitatom?

– Etikus vagyok-e, amikor munkatársaimra bízott fogvatartottakkal foglalkozom, őket nevelem?

– Etikus vagyok-e, ha emelt hangon beszélek a fogvatartottakkal?

– Etikus vagyok-e, amikor napokig, hetekig, néha hónapokig nem teszek érdemi lépéseket a fogvatartottak ügyeiben, ugyanakkor vérig vagyok sértve, ha ezt elöljáróim szóvá teszik?

– Etikus vagyok-e, amikor az engedélyezett pénzjutalmak iránt hetekig, hónapokig érdeklődöm?

– Etikus vagyok-e, ha munkaidőben már a második sakkpartit kezdem meg munkatársammal?

– Etikus vagyok-e, ha a riadó elrendelése után nem a meghatározott feladataimat végzem, hanem munkaidőm lejártával elhagyom a körletet?

Az előzőek alapján úgy gondolom, hogy a büntetés-végrehajtásnak szüksége van etikai kódexre.

Lévai Imre

MINDEN PÉNTEKEN
BÖRTÖN ÚJSÁG